

บทนำ

กล้วยไม้เป็นพืชดอกที่มวงศใหญ่ที่สุดวงศ์หนึ่ง เท่าที่สำรวจพบพันธุ์ป่าในปัจจุบันมีมากกว่า 25,000 ชนิด (ไพบูลย์ 2521) ซึ่งไม่นับรวมกล้วยไม้พันธุ์ลูกผสมที่มนุษย์พัฒนาพันธุ์ขึ้น กล้วยไม้มีรูปร่างลักษณะของต้น ใบ ราก และดอก แตกต่างกันอย่างกว้างขวาง จึงเป็นพืชหนึ่งที่มีผู้นิยมปลูกเลี้ยงกันทั่วโลก ทั้งในแง่ปลูกประดับสถานที่ เป็นไม้ตัดดอก และปลูกเป็นไม้กระถาง ในกลุ่มของกล้วยไม้ที่มถนกำเนิดแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รองเท้านารี (*Paphiopedilum* spp.) เป็นกล้วยไม้สกุลหนึ่งที่กำลังได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางขึ้น และเป็นสกุลที่มถนกำเนิดในประเทศไทยอย่างน้อย 11 ชนิด ในช่วงเวลาที่ผ่านม กล้วยไม้สกุลรองเท้านารีได้ถูกเก็บรวบรวมออกจากป่า และถูกส่งไปจำหน่ายยังแหล่งต่าง ๆ รวมทั้งต่างประเทศด้วยเป็นจำนวนมาก ทำให้จำนวนของกล้วยไม้สกุลนี้ลดลงเป็นอย่างมาก แม้ในปัจจุบันจะได้มีการออกกฎหมายคุ้มครองแล้วก็ตาม แต่ก็ได้หมายความว่าจำนวนของกล้วยไม้สกุลนี้จะเพิ่มขึ้นได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะของเมล็ดกล้วยไม้ซึ่งไม่มีอาหารสะสมจะงอกได้เมื่อดอกอยู่ในแหล่งที่มีอาหารสมบูรณ์ และมีปัจจัยต่าง ๆ ที่เหมาะสมเท่านั้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จึงเป็นปัจจัยที่จำกัดการเพิ่มจำนวนของกล้วยไม้ตามธรรมชาติซึ่งก็รวมถึงกล้วยไม้สกุลรองเท้านารีด้วยเช่นกัน

การเพาะเมล็ดกล้วยไม้ในสภาพปลอดเชื้อ เป็นวิธีหนึ่งที่ได้ถูกนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว และเป็นวิธีการที่ใช้กันอย่างได้ผลดีในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามยังมีข้อยกเว้นสำหรับกล้วยไม้หลายชนิดรวมทั้งสกุลรองเท้านารีด้วย วิธีการเพาะเมล็ดกล้วยไม้รองเท้านารีในสภาพปลอดเชื้อที่ใช้กันในปัจจุบันยังมีประสิทธิภาพต่ำ เนื่องจากเมล็ดยังมีเปอร์เซ็นต์งอกต่ำให้ความงอกไม่สม่ำเสมอ และสูตรอาหารที่ใช้ยังไม่มีความเหมาะสมเพียงพอ จึงทำให้เมล็ดที่งอกไม่สามารถพัฒนาเป็นต้นกล้าที่สมบูรณ์ ต้นกล้ามีการเจริญเติบโตช้า หรือตายในเวลาต่อมา (สมศักดิ์ 2523 และวิวัฒน์ 2529) ดังนั้นการศึกษาเพื่อหาวิธีการ และสูตรอาหารที่เหมาะสมสำหรับการเพาะเมล็ดกล้วยไม้รองเท้านารี จึงมีความสำคัญ และมีความจำเป็นยิ่งทั้งในแง่ของการขยายพันธุ์ในเชิงอนุรักษ์พันธุ์ และในเชิงพาณิชย์ ตลอดจนการพัฒนาพันธุ์ลูกผสมใหม่ ๆ ของ

กล้วยไม้สกุลรองเท้านารีในประเทศไทย

รองเท้านารีเหลืองปราจีน (Paphiopedilum concolor (Lindl.) Pfitzer) เป็นกล้วยไม้ชนิดหนึ่งที่พบและมีการปลูกเลี้ยงกันมากที่สุดในประเทศไทย เนื่องจากสามารถเจริญเติบโตได้ดีในสภาพปลูกเลี้ยง และในทุกภาคของประเทศไทย จึงมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับนำไปใช้กับกล้วยไม้สกุลรองเท้านารีชนิดอื่น ๆ ต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved